

razlaganju dopolni in pojasni. Pa o tem dovolj; naj razjasni to zadevo kritika strokovnjaka. Oblika je primerna šolski knjigi. Pisatelj se ogiblje prevelike suhoparnosti in nepotrebne obširnosti. Tako jo je moči tudi prav z zanimanjem čitati. V slogu in v slovenskih oblikah hodi g. pisatelj po srednji poti: piše dokaj pravilno, gladko in čisto; vendar mu ni na tem, da bi upotrebljeval vse novejšje nasvete in sprejete oblike naših slovničarjev. Vedno si prizadeva ohranjati dobre, stalne znanstvene izraze, n. pr. Erjavčeve: občutni in gibalni živci itd., predstava . . . Vrinili so se le nekateri po nemško zaviti stavki. A v obče se mora gospodu pisatelju izrekati priznanje, da postopa v jezikovnem oziru polagoma, pa varno.

Bode-li knjiga kdaj tudi izvrševala svoj namen kot šolska knjiga, tega pač ne moremo niti vedeti, niti določiti. A to lahko rečemo, da ni nobenega pomisleka, zakaj bi se ne uvedla kot šolska knjiga. Bog ji daj obilo uspeha!

„**Grška mythologija**“ Po nemški mythologiji Grkov in Latincev H. Viljema Stolla, poslovenil Lavoslav Koprivšek, c. kr. gimnazijalni profesor, Novomesto. Natisnil in založil J. Krajec. »Narodne biblioteke« 30., 31. in 32. snopič. 12°. Stran 145—311. Cena 45 kr. —

„**Rimska mythologija**“ »Narodne biblioteke« 33. in 34. snopič. Str. 315—406. (+ XVII.) Cena 30 kr. — V I. letniku tega lista sem naznanil (na str. 95) 1. zvezek tega dela, ki je sedaj dovršeno. Prvi izmed tu navedenih zvezkov obdeluje še grško bajeslovje, drugi pa — mnogo krajši — podaje rimsko bajeslovje. Prvi zvezek govori še o grških božanstvih in potem v 6 poglavjih o grških pravljicah. Vsaka pokrajina je imela svoje pravljice in zato jih razvrščuje knjižica po krajih. Tudi rimska mythologija obdeluje snov v dveh delih: A. Bogovi. B. Pravljice. — Kar sem omenjal o prvem zvezku na drugem mestu, to velja tudi o teh dveh. Knjižica se bode dala dobro rabiti, in dijaki po solah bodo nahajali v njej vse, česar jim treba čitajočim klasike. In prav zaradi tega sta gospoda izdajatelj in prelagatelj dobro ustregla resnični potrebi. Vendar ne smem zamolčati, da bi se moral prevod gibati nekoliko svobodneje. Jezik je nekaterokrat le preokoren in pretrd. S tem pa nečem odvrčevati čitateljev od knjige, katero bodo lahko toliko umeli, da jim bode namestovala popolnoma nemške knjige iste vrste.

„**Tržaško-koprski škof Matej Ravnikar**“, slavn pisatelj in pedagog slovenski. V spomin razkritja spomeniške plošče v 13. dan julija 1890 l. v njegovi rojstveni hiši na Vačah, slovenski mladini poklonil Jernej Ravnikar, slovenski učitelj. Z eno podobo. V Ljubljani. Izdala in založila »Družba sv. Cirila in Metoda«. 1890. 8°. Str. 31. Cena 10 kr. — Majhna knjižica — vendar upam, da jo je vsak čitatelj pozdravil z veseljem. »Slovensko pisateljsko društvo« je dne 13. p. m. vzdalo ploščo v rojstveno hišo slavnega pisatelja, in družba sv. Cirila in Metoda je postavila slavljencu, kakor tudi slavnostnemu dogodku slovstven spomenik, in to je — naša knjižica. Podaje nam — ménim — vse, kar se je dalo povedati mladini zanimivega o slovečem

Vačanu. Opisano je njegovo življenje, opisane njegove službe, opisano njegovo slovstveno delovanje, in naposled je navedena obširna njegova oporoka . . . Knjižici je pridejana dosti velika in dostojna slika pokojnega škofa. Slika je povzeta fotografično po neki že precej otemneli sliki, viseči v zakristiji pri sv. Justu v Trstu. Družbi štejem v lepo zaslugo, da je oskrbela to sliko.

Knjižica je spisana z udanostjo in ljubeznijo do pokojnika. Takí življenjepisi vzbujajo tudi v čitateljih ljubezen do junakov in ga vnemajo, naj jih posnema. Jezik je v knjižici pravilen; nekatere stvari mi ne ugajajo: da bi n. pr. »pravoverstvo« pomenilo — dogmatiko, ne morem prav umeti. Beseda pomeni — orthodoxsijo in nič drugega.

Ako se bode »knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda« bogatila s takimi knjigami, kakor jih je izdala dosedaj, smela se bode kdaj s ponosom ozirati na svoje slovstveno delovanje.

„**Iskrice**“ Zbirka pesmij in povestij. Spisal in slovenskeje mladini poklonil Janko Leban, učitelj v Avberu pri Sežani. II. zvezek. V Ljubljani. Založil in tiskal Rudolf Milic. 1890. 12°. Str. 48. Cena 15 kr., po pošti 17 kr. — Gospod pisatelj podaje mladini 2. zvezek svojih mičnih povestic in pesmic. Zanimive so in poučne h krati in bodo deci prijetno darilo. Izvemši nekaj pesmij so spisi izvirni. Jezik je skrbno opiljen, tu pa tam za mladino morebiti preveč nedomače ukrojen, vendar pravilno. (Op.: »dopadejo« »jad« je m. sp., ne žensk.: pr. str. 19., 30.) Prav radi pa to knjižico mladini in prijateljem mladine toplo priporočamo.

Leo Taxil: „**Izpovedanja bivšega protestomisleca**“ Iz francoščine preložil Martin Ziltir. Ljubljana. Samozaložba. Tisek »Katoške Tiskarne«. 1890. 8°. Str. 281. Cena 60 kr. — Knjiga, katero oznanjamo, je svetovno znana, in o njej sami pač ni da bi govoril. Prevedena je v razne evropske jezike in prav dobro jo je pogodil gosp. prelagatelj, da jo je priredil za Slovence. Tu imajo živo sliko sedanjega življenja in delovanja onih, kateri so si zapisali na prapor: »Krščanstvo naj pogine!« Kdor se je bavil s prevodi, vé, koliko težave delajo prelagatelju: več kakor izvirno pisanje. Tako se tudi tukaj opaža trud prelagateljev, da bi natančno izrazil misel pisateljevo, in vendar ne delal sile slovenščini. Sicer pa ne more kritika zvrčati vsake pomote in pomotice na prelagatelja, zakaj habent sua fata libelli, — s knjigami se včasih čudna godi, in zlasti še s spisi, doposlanimi časopisom. Od todi nekaj nedoslednostij v pisavi.

Knjiga je dokaj obsežna in vendar jako poceni, zatorej je pripravna, da se hitro in daleč razširi.

HRVATSKO SLOVSTVO.

Knjige „*Matice Hrvatske*“ za leto 1889.

(Dalje in konec.)

6. „**Teodora**“ Pripoveda Eugenij Kumičić (Jenio Sisolski). — (Zab. knjiz. Matice Hrvatske sv. 115—117). 8°. Str. 211. Cena 75 kr. — O tej povesti in pa o dramu »Sestre« se je mnogo

pisalo po hrvatskih dnevnikih; na eni strani so ji v zvezde kovali, na drugi pa ostro grajali. Nam se zdi, da kakor večina Kumičićevih posebno novejših del, nima niti »Teodora« trajne pesniške vrednosti. Najbolj čudno pa je, da si je pisatelj kaj svest svoje pisateljske vrline, ker je nedavno dokazoval v hrvatskem listu vrednost svojih spisov iz tega, da jih čitateljstvo rado čita in da so nekateri zagledali že v tretje beli svet. A tisto, kar vabi Kumičiću čitatelje, ni kakor ni samo pisateljska vrline, (katere pa povsem ne zanikujemo), nego vse kaj drugega, s čimer bi se ne smel ponašati. Njegova naturalistična smer bode izvestno slabo delovala v hrvatski književnosti in med hrvatskimi čitatelji. A oglejmo si ta proizvod!

Dejanje povesti se vrši v Istriji, na katero se kaj rad ozira pisatelj v svojih povestih, in ko riše življenje svojega rojstvenega kraja, izneveri se včasih nehoté svojim načelom in takrat zmaga njegova idealna stran. V prvem poglavju povesti spoznamo morskoga kapitana Dakića, človeka vstrajnega, pa brez višjih in plemenitejših čustev, spoznamo dve njegovi hčerki, izmed katerih je večja Lucija enajst, a mlajša Teodora deset let stara. Oče ji je pripeljal v Reko v zavod sester pl. Kornerovih, a ko ni-ta hoteli ondi ostati, odpeljal je nji in pa mlajšo izmed Korneric, katera se mu je znala zvito prilizniti, domov v malo primorsko mestece Banjo, da bi ji ondi Malvina — tako se je zvala mlajša Kornerica — poučevala in odgojevala. Ko se vrne Dakić čez nekoliko časa zopet iz svojega trgovskega potovanja domov, oženi se z Malvino misleč, da mu bode tako najbolje odgojevala hčerki in namestovala prerano umrlo ženo.

Tu se konča prvi del povesti, a drugi začenja se celih deset let kasneje. Starejša Dakićeva hči Lucija se je omožila z nekim Rikardom Larisom, človekom podlim, zlobnim, strastnim in odurnim, da si hujšega ne moreš omisliti. Teodora je odrasla, pametna deklica, a ljubi nekega Karla Francetića, s katerim pa živi Dakić že dolgo v sovraštvu. Laris je bil zapeljal, ko je bil stari Dakić na morju, ženo svojega tasta, malovredno Malvino, a ona se je usmrtila zaradi tega v domačem vodnjaku. Laris je še tako zloben, da okrivi pred Dakićem zaradi tega zločina nekega kavarnarja Jovanina, in pada iz pregrehe v pregreho. Ko naposled ne dobi več denarja od svojega tasta, najme nekega zločinca, da umori ob priliki starega Dakića, katerega so že povsem potlačile razne nesreče. Podtaknejo sicer mlademu Francetiću umor, vendar se njegova nedolžnost skoro dokaže, a Rikarda in podkupljenega morilca dohiti zaslužena kazen. Lucija kmalu umrje, a Teodora se omoži dve leti potem prav srečno z mladim Francetićem.

Sedaj posamnosti! Pisec pravi, da je veren, resničen slikar v svojih povestih. A kar piše, še verjetno ni. Kdo si more misliti v malem istrskem mestecu toliko pregreh in zločinov, kolikor nam jih ponuja pisec v svoji povesti! Kje bi dobil tak zavod, kakoršnega nam je on predstavil v zavodu Korneric, in kje bi našel človeka tako hudobnega, kakor je Laris? Katera oseba v povesti nam je jasna in razumljiva?

Teodora sama, glavna oseba, se kaže v prvem delu kot desetletno dekletce, pa tako neverjetno razposajena in svojeglavna, da si jo težko misliš. Tudi pozneje nam je vse tuje, vse tajno, Dakićev značaj tudi neverjeten. Da bi on — skopuh — tako hitro zaupal Malvini in se ž njo oženil, dal svojo starejšo hčer neznanemu tuju?! O Malvini vémo bore malo. Isto tako vémo o Larisu le to, da je velik lopov: od kod je prišel, kaj je za pravo — to je uganka. Najbolje sta slikana oba Francetića in pa razne osebe domačega istrskega mesta, kar dokazuje, da bi bil pisatelj povsem drugače pisal, ako bi se bil držal navadnejšega, priprostega življenja, ne pa hotel s kriminalnimi spletkami zanimati čitatelja. V opisovanju ni pravih razmer. V prvem delu je pisec obširen, riše ti najmanje drobnosti, da smo skoro vedno na istem mestu, v drugem delu se pa vozimo z brzovlakom, da ne moreš zaradi hitrice pregledati vseh prizorov. Kakor sem že rekel, priredil je pisec iz te povesti dramo v treh dejanjih: »Sestre«, katera začenja ondi, kjer drugi del »Teodore«, samo da so izpremenjena imena in pa neke druge malenkosti. Občinstvo je bilo navdušeno za to igro, vendar se bode težko obdržala dolgo na odru zaradi mnogih nedostatkov. Pa da se vrnem k »Teodori«: rad priznavam, da bodeš povest z zanimanjem in pa gladko čital, tudi ti bode marsikatera stvar ugajala, vendar ko jo prečitaš, prazno ti bode v duši. Zdelo se ti bode, kakor da si v celi povesti gledal sence, kako se pred teboj sprehajajo. Prečitavšemu knjigo, izginile ti bodo sence in zopet bodeš sam. Nobena izmed oseb ni ti ostala v duši, z nobeno nimaš sočutja, nezadovoljen si. V drugo izvestno ne vžameš povesti v roke. J.—è.

7. Avgust Šenoa. „**Sabrane pripoviesti**“. Svezak drugi: „**Zlatarovo zlato**“. Historička pripoviest XVI. veka. 8°. Str. 268. Cena 1 gld. 20 kr. — Avgust Šenoa! Katero hrvatsko in v obče slovansko srce se ne spominja z veseljem in ponosom moža, kateri se s peresom tako dično proslavil svojo domovino! Šenoa je ljubljenec svojega naroda in po pravici. Podal je svojemu narodu dolgo vrsto pripovedek, kakoršnih ni pisal pred njim nobeden hrvatski pisatelj, in zbral je okrog sebe lepo število mož, kateri se sedaj trudijo na književnem polju. »Matica Hrvatska« izdaje njegove »Sabrane pripoviesti«, češ, naj živi pokojni pisatelj v svojem narodu po svojih spisih.

Šenoa je bil izreden človek. Njegov velik, bistroumen duh odseva najbolj iz njegovih zgodovinskih romanov. (»Zlatarovo zlato«, »Diogen«, »Kletva«, »Seljačka buna« itd.). Spisujoč te svoje povesti, se je učil temeljito zgodovine, spoznoval razmere onih časov in ustvaril slike svoje domovine v raznih stoletjih, slike kratke, jasne in istinite. Bilo je nekaj posebnega v njegovem peresu, nekaj vabljivega, lahkotnega; umel je povzeti glavne momente in jih opisal tako, da iz nekoliko vrstic povsem skoro spoznaš tedanjo dōbo. In nikdar se ne veže na posamezen kraj, vselej kaže sliko vse svoje domovine v oni dōbi.

V navedeni povesti se nam razgrinja 2. polovica XVI. veka, ona dōba, ko se je dunajski